

Автобиографија протосинђела Кирила Цвјетковића и његово страдање за православље, Приредио Димитрије Руварац, протојереј, Београд, 1898. Фототипско издање, приредио Горан Максимовић, Градска библиотека и читаоница, Херцег Нови, 2004.*

У новопокренутој библиотеци “Завичајна ризница” Градске библиотеке и читаонице у Херцег Новом, као прва књига појавило се фототипско издање *Автобиографије* Кирила Цвјетковића, једног од најзначајнијих представника и заштитника православне цркве у Приморју у првој половини 19. века. Рођен у Боки Которској, у Баошићу, 1971. године, од замонашења у манастиру Савини 1808. служио је у сваком погледу својој цркви и своме народу. Као савременик великих историјских промена које су потресале целу област која је била до пред крај XVIII века под млетачком управом, а потом француском, па аустријском, упркос многим притисцима, он је остајао доследан у своме служењу. Оиграо је велику и кључну улогу када је, као лични секретар владике Венедикта Краљевића у Шибенику, открио његову тајну, проаустријску акцију за унијаћење далматинске православне епархије. Аустријске власти су отада Цвјетковића прогањале, за кратко време је премештен у манастир Крку, а после покушаја атентата на Краљевића у Шибенику и Шибенске буне Срба оптужен је 1821. да је учествовао у организовању тих догађаја, осуђен је и провео на тешкој робији 25 година. После изласка из затвора аустријске власти му нису дозволиле повратак у Боку Которску нити у Далмацију већ је остатак живота, до 1857. провео у банатском манастиру Бездин. По изласку из затвора написао је *Автобиографију*. Она је досезала до шибенских догађаја, то јест до премештаја Цвјетковићевог у манастир Крку, после чега је уследило његово страдање. Рукопис овога дела, као драгоцену хронику збивања, и историјских и у редовима православне

* Прештампана из ”Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор” Београд, 2006., Књ. 71, св. 1-4

цркве у Далмацији и као сведочанство о страдању Цвјетковићевом објавио је четрдесет година после његове смрти Димитрије Руварац. Уз *Аутобиографију* издао је и низ докумената и писама који су се односили на страдање Срба после побуне против Краљевића, на Краљевићево напуштање Далмације после откривања плана за унијаћење православних Срба (четрдесет година је потом живео у Венецији, пишући повремено православним свештеницима у Дубровник, у Далмацију поруке којима се правдао), на покушаје и молбе далматинских и тршћанских Срба да Цвјетковић буде ослобођен. Уз друге документе додао је и дирљиво писмо изгнаног Кирила Цвјетковића, упућено пред смрт, 1857, из манастира Бездин блиском рођаку, пароху у Баошићима, из кога је избијала дубока туга за родним крајем, за најближима, за које није знао ни да ли су у животу. Прилагао је списак књига - једине оставштине коју је имао и коју му је слао - са тестаментарним распоредом како да буду раздјељене (попу у Баошићу, манастиру Савина, сабраћи са којом је “дијаковао” и др.). Известан број тих књига сада чини део библиотеке манастира Савина. Приложени попис књига, који Руварац први пут објављује, има значаја јер показује у којем је личном свету живео бездински калуђер. Поред неколико издања Кијевске лавре из XVIII века и *Историје* Јована Рајића, као и нешто православне литературе, библиотеку су чинила лаичка дела, годишњаци и календари и значајан број актуелних издања из свих области *Цветник* Ј. Рајића, Ј. Стејића *Сабор истине и науке* (1832), *Антропологија* (1850), “змлеописаније” Ј. Вујића (1825), прва књига *Стихотворенија* Л. Мушицког, *Путешествије у Јерусалим* (1834) М. Видаковића, *Тврдица*, *Покондирена тиква* и *Зла жена* Ј. С. Поповића, роман *Абдерити*, неколико историографских, здравствених и практичних поучних књига, речника, *Примедбе Никанора Грујића на превод В. Караџића*, *Правопис српског језика* Д. Тирола (1852), Даничићев *Нови српски буквар* (1854) и др.

У поговору Г. Максимовића, приређивача фототипског издања, истакнути су значај и вредности *Цвјетковићеве Аутобиографије*. Наглашена је њена корист, коју је високо ценио већ и Руварац, за одгонетање целе истине која се односила на унијатски покушај Краљевићев и на пожртвованост К. Цвјетковића. Истакнуто је да ово дело припада књижевној традицији документарно-уметничке прозе која је у српској књижевности нашла своје место после *Живота и прикљученија* (1783-1788) Д. Обрадовића (С. Пишчевић, Г. Зелић, С. Текелија). Додали бисмо да је ова аутобиографија била и у духу још старије традиције, посебно неговане код бокелјских списатеља чију је прозу умногоме обележила баш мемоарско - аутобиографско - хроничарско - документарна страна,

која је и карактеристична за стварање на овом подручју током читаве једне епохе. Скренута је пажња на мале књижевне портрете значајних савременика, писаца Павла Соларића и Саве Мркаља, на путописна опажања, нарочито на Цвјетковићев опис путовања у Венецију и Падову (погрешно је схваћен Цвјетковићев помен чувене *Agua Petrasa*, то није родно место Петраркино - рођен је у тосканском граду Аречи- већ место у коме је провео последње године живота и у њему умро). Са пажњом су анализранс све одлике Цвјетковићеве прозе које показују уметничке стране овога дела, што поновљеном издању даје посебну вредност.

Злата Бојовић